



Autor: Katarzyna Cieplińska-Olejek

Temat: *Festung Breslau* – zagłada miasta

Scenariusz przeznaczony jest do realizacji na lekcji historii lub historii i społeczeństwa w szkole ponadgimnazjalnej. Lekcję można przeprowadzić w klasie w oparciu o materiały Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” lub jako lekcję muzealną z wykorzystaniem fragmentu wystawy poświęconej *Festung Breslau*.

Liczba uczniów: klasa

Czas trwania lekcji: 2 × 45 minut

Cele lekcji

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny i okoliczności ogłoszenia Wrocławia zamkniętą twierdzą;
- zna podstawowe fakty związane z walkami o *Festung Breslau*;
- charakteryzuje tragiczną sytuację ludności cywilnej *Festung Breslau*, uwzględniając okrucieństwo i bezwzględność polityki III Rzeszy wobec swoich obywateli;
- analizuje wpływ reżimu totalitarnego na losy ludności cywilnej;
- wykorzystuje materiały źródłowe do tworzenia narracji historycznej;
- wykorzystuje nabytą wiedzę do tworzenia nowej informacji – mapa miejsc pamięci;
- analizuje teksty źródłowe, wskazując związki przyczynowo skutkowe;
- analizuje teksty źródłowe i zdjęcia, wskazując związki przyczynowo skutkowe;

– analizuje dokument filmowy, wskazując związki przyczynowo-skutkowe.

Metody dydaktyczne

- rozmowa nauczająca,
- dyskusja na forum klasy,
- praca w grupach,
- burza mózgów,
- analiza tekstów źródłowych,
- analiza zdjęć i fragmentów filmu dokumentalnego.

Struktura lekcji

Część organizacyjna lekcji trwająca 5 minut:

- przedstawienie założeń merytorycznych zajęć,
- przekazanie materiałów pomocniczych.

Część I

Wprowadzenie: mini wykład nauczyciela na temat sytuacji militarnej w Europie w początku 1945 roku.

25 września 1944 roku, na rozkaz Hitlera, Wrocław ogłoszono twierdzą. Jednak do lutego 1945 roku, kiedy zbliżyła się do miasta Armia Czerwona Frontu Wschodniego pod dowództwem Iwana Koniewa, niewiele zrobiono w celu przygotowania twierdzy do obrony. Zwlekano na przykład z ewakuacją ludności cywilnej, obawiając się negatywnego propagandowego efektu tej decyzji.

Załoga twierdzy liczyła 50 tysięcy żołnierzy, były to jednostki Wehrmachtu, Waffen-SS, Luftwaffe i Volkssturmu. Dowództwo twierdzy objął Johannes Krause, potem twierdzą dowodził Hans von Alhfena, a od marca 1945 roku – Herman Niehoff. Nad całością czuwał też Komisarz Obrony Rzeszy na Wrocław – gauleiter NSDAP Karl Hanke.

Warto zaznaczyć, że oprócz Wrocławia twierdzami ogłoszono m.in. Głogów, Szczecin czy Królewiec. Według Adolfa Hitlera miało to związać jak największe siły radzieckie na wschodzie i opóźnić ich przemarsz aż do podpisania separatystycznego pokoju z aliantami zachodnimi, co w efekcie pozwoliłoby na przerzucenie na Wschód wszystkich sił niemieckich. Należy podkreślić, że do czasu ogłoszenia miasta twierdzą, było ono nietknięte przez wojnę. Teraz zostało skazane na zagładę. Wrocław poddał się dopiero 6 maja 1945 roku, sześć dni po śmierci Adolfa Hitlera, cztery po kapitulacji Berlina. Akt kapitulacji został podpisany w willi „Colonia”, przy dzisiejszej ul. Rapackiego 14.

Praca w czterech grupach

Polecenia dla grup

Grupa I

- Materiał pomocniczy:

Fragment: Gregor Thum *Obce miasto Wrocław 1945 i potem*, Wrocław 2005, ss. 23–25

Na podstawie tekstu wskaż dwie główne przyczyny zniszczeń we Wrocławiu w okresie *Festung Breslau*.

Grupa II

- Materiał pomocniczy:

„*Festung Breslau* – tragiczna walka, Lotnisko na pl. Grunwaldzkim” [w:]

<http://skarbykultury.pl/historia-kultura-sztuka/wroclaw/historia/1747-festung-breslau-tragiczna-walka>

1. Na podstawie tekstu podaj cel i skutki budowy lotniska na dzisiejszym Placu Grunwaldzkim.
2. Wymień kogo zmuszano do prac przy budowie lotniska.

Grupa III

- Materiał pomocniczy:

„*Festung Breslau* – tragiczna walka, Krwawa Wielkanoc” [w:]

<http://skarbykultury.pl/historia-kultura-sztuka/wroclaw/historia/1747-festung-breslau-tragiczna-walka>

1. Na podstawie tekstu i wiedzy własnej wyjaśnij pojęcie „naloty dywanowe”.
2. Na podstawie wiedzy własnej podaj nazwę niemieckiego miasta, które stało się celem brytyjskich nalotów dywanowych w lutym 1945 roku. Wyjaśnij cel tych nalotów w odniesieniu do walk o *Festung Breslau*.

Grupa IV

- Materiał pomocniczy:

Festung Breslau – cz.II, Kapitulacja [w:]

<http://skarbykultury.pl/historia-kultura-sztuka/wroclaw/historia/173-festung-breslau-cz-ii>

Przedstaw warunki kapitulacji dowództwa twierdzy 6 maja 1945 roku.

Grupy przedstawiają efekty swojej pracy

Część II

Zadanie dla wszystkich grup

Materiał pomocniczy:

- Zdjęcia z walk o *Festung Breslau* [w:] *Wrocław 1945–2016*, Centrum Historii Zajezdnia, Wrocław 2016, ss. 60 – 61.
- Zdjęcia z okresu *Festung Breslau* [w:] <http://www.gazetawroclawska.pl/artykul/3850291,70-rocznica-zakonczenia-festung-breslau-zdjecia,id,t.html>
- Film *Breslau 1945 – Wyrok na miasto* [w:] <https://www.youtube.com/watch?v=JuulsI3MIwA>
 1. Wyjaśnij, kim był Paul Peikert i jaką rolę odegrał w okresie *Festung Breslau*.
 2. Na podstawie zdjęć i filmu pt. „Wyrok na miasto” oraz wiedzy własnej wymień cechy charakterystyczne walk w terenie zabudowanym. Oceń ich skutki dla ludności cywilnej.
 3. Scharakteryzuj i oceń stosunek dowództwa *Festung Breslau* do ludności cywilnej miasta.

Materiały dydaktyczne

1. *Wrocław 1945–2016*, Centrum Historii Zajezdnia, Wrocław 2016
2. <http://www.gazetawroclawska.pl/artykul/3850291,70-rocznica-zakonczenia-festung-breslau-zdjecia,id,t.html>
3. Film „*Festung Breslau – Wyrok na miasto*” [w:] <https://www.youtube.com/watch?v=JuulsI3MIwA>
4. Gregor Thum *Obce miasto Wrocław 1945 i potem*, Wrocław 2005

Proponowana praca domowa

Opracuj mapę Wrocławia upamiętniającą wybrane miejsca i obiekty związane z walkami o *Festung Breslau*.